

Sygn. akt VIII U 1998/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
na posiedzeniu niejawnym w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia SO Jolanta Łanowy-Klimek
------------------------	--

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2020 r. w Gliwicach

sprawy J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek odwołania J. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 14 maja 2019 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznaje ubezpieczonemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do kolejowego deputatu węglowego za okres od 1 lutego 2014 r. do 31 grudnia 2018 r.

(-) Sędzia Jolanta Łanowy-Klimek

Sygn. akt VIII U 1998/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 maja 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu J. J. prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei za okres od 1 lutego 2014 r. do 31 grudnia 2018 r., wskazując że ekwiwalent pieniężny jest wypłacany przez ZUS z dotacji budżetowej, która nie przewiduje wypłaty ekwiwalentu węglowego w danym roku budżetowym za lata wcześniejsze niż rok, w którym wpłynął wniosek. Ubezpieczony zaś złożył wniosek o wypłatę deputatu węglowego w 2019 r., zatem w ocenie organu rentowego brak podstaw do wypłaty wyrównania za okres wcześniejszy.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany i przyznania prawa do wnioskowanego ekwiwalentu za lata 2014-2018.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Z ostrożności procesowej zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 133 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w przypadku błędu organu rentowego podwyższone świadczenie wypłaca się za okres 3 lat wstecz od miesiąca, w którym złożono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. J., urodzony (...), był zatrudniony w (...) sp. z o.o. Zakład Napraw Taboru w T. od 1 września 1971 r. do 10 lutego 2014 r., kolejno na stanowiskach: ucznia na podstawie umowy o naukę zawodu, rzemieślnika, starszego rzemieślnika, starszego rzemieślnika w zawodzie spawacz, specjalisty rzemieślnika w zawodzie spawacz, starszego rzemieślnika specjalisty w zawodzie spawacz, specjalisty rzemieślnika, starszego specjalisty mechanika.

W dniu 6 grudnia 2013 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę, załączając m.in. zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wydane przez pracodawcę (...) sp. z o.o., w których wskazano, że do wyliczenia przyjęto składniki, od których odprowadzono składki ZUS oraz cały ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy do dnia zwolnienia.

Decyzją z 15 stycznia 2014 r. (...) Oddział w Z. przyznał ubezpieczonemu zaliczkę na poczet emerytury od 13 stycznia 2014 r., zawieszając wypłatę świadczenia z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. W decyzji tej nie przyznano ubezpieczonemu ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei.

Decyzją z 13 marca 2014 r. organ rentowy podjął wypłatę emerytury, poczynając od 1 lutego 2014 r.

W dniu 2 maja 2019 r. ubezpieczony złożył wniosek o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei.

Decyzją z 14 maja 2019 r. organ rentowy wypłacił ubezpieczonemu ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei za okres od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2019 r.

Zaskarżoną decyzją z 14 maja 2019 r. (...) Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei za okres od 1 lutego 2014 r. do 31 grudnia 2018 r., wskazując że ekwiwalent pieniężny jest wypłacany przez ZUS z dotacji budżetowej, która nie przewiduje wypłaty ekwiwalentu węglowego w danym roku budżetowym za lata wcześniejsze niż rok, w którym wpłynął wniosek.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego.

Sąd ocenił zebrany materiał dowodowy jako kompletny i spójny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania ubezpieczonego stanowi ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1160 ze zm.).

Zgodnie z przepisem art. 74 ust. 1 tej ustawy byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego.

Za podstawę ustalenia wysokości ekwiwalentu pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przeciętną średnioroczną cenę detaliczną 1000 kg węgla kamiennego z roku poprzedzającego rok, w którym ekwiwalent ma być wypłacany, ogłaszaną przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w terminie do dnia 20 stycznia każdego roku, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", skorygowaną o przewidywany w ustawie budżetowej średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów na rok planowany (ust. 2).

Świadczenie określone w ust. 1 przysługuje również emerytowi lub renciście, który pobiera emeryturę lub rentę z tytułu zatrudnienia w okresach równorzędnych z okresami zatrudnienia na kolei, oraz osobie, której przyznano kolejową emeryturę lub rentę w drodze wyjątku (ust. 3).

Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty (ust. 4).

Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1, przyznaje i wypłaca w dwóch terminach wraz z wypłatą emerytury lub renty: w marcu - za okres od 1 stycznia do 30 czerwca i we wrześniu - za okres od 1 lipca do 31 grudnia każdego roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa (ust. 5).

Emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty (ust. 10).

Prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty (ust. 11).

Bezspornym w sprawie było, że ubezpieczony od 1 września 1971 r. do 10 lutego 2014 r. był pracownikiem (...) sp. z o.o. Zakład Napraw Taboru w T., a nadto że jako pracownik był uprawniony do ekwiwalentu węglowego.

Kwestią sporną w przedmiotowej sprawie pozostawało czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do ekwiwalentu węglowego za okres wsteczny – przed złożeniem wniosku o to świadczenie.

W ocenie organu rentowego powyższe uprawnienie nie przysługuje skarżącemu, albowiem dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra Gospodarki są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym, wobec czego brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu za okres wcześniejszy.

W opinii Sądu orzekającego stanowisko organu rentowego nie znajduje uzasadnienia prawnego.

Jak bowiem wynika z treści przepisu art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego przysługuje byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zaś zgodnie z treścią ust. 4 tego przepisu, prawo to nie przysługuje, jeżeli emeryt lub rencista nie posiadał uprawnienia do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty. Nadto po myśli ust. 10 art. 74 cyt. ustawy emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

Jak bezspornie wynika z materiału dowodowego, ubezpieczony uzyskał prawo do emerytury od 13 stycznia 2014 r., której wypłatę organ rentowy podjął od 1 lutego 2014 r. (od ustania zatrudnienia), a jako pracownik (...) sp. z o.o. Zakład Napraw Taboru w T. był uprawniony do deputatu węglowego.

Sąd ustalił, że ubezpieczony powinien nabyć prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury.

W ocenie Sądu organ rentowy, przyznając prawo do emerytury decyzją z 15 stycznia 2014 r., błędnie nie przyznał ubezpieczonemu prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do deputatu węglowego, mimo przedłożenia przez ubezpieczonego stosownego zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z okresu pracy w (...) sp. z o.o., w którym wskazano okoliczność otrzymywania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego. Natomiast przesłankami niezbędnymi do przyznania emerytowi prawa do deputatu węglowego są fakt zatrudnienia na kolei oraz pobieranie już wówczas ekwiwalentu pieniężnego za ten deputat (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 sierpnia 2015 r., III AUa 420/15, Legalis nr 1352356).

W opozycji do argumentacji przedstawionej przez organ rentowy stoi argumentacja wskazana przez odwołującego, zgodnie z którą winien on otrzymać wyrównanie z tytułu niewypłaconego ekwiwalentu za okres od momentu nabycia uprawnień emerytalnych o czym stanowi art. 74 ust. 10 ustawy o komercjalizacji.

Reasumując, w przedmiotowej sprawie istota sporu sprowadza się w istocie do rozstrzygnięcia czy ubezpieczony winien otrzymać wyrównanie z tytułu niewypłaconego ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy od momentu uzyskania emerytury, tj. od 1 lutego 2014 r. (początek wypłaty emerytury w związku z ustaniem zatrudnienia), na podstawie dyspozycji art. 74 ust. 10 ustawy o komercjalizacji czy wypłata świadczenia winna zostać ograniczona do okresu 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, tj. od 1 maja 2016 r., na podstawie dyspozycji art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – o czym w odpowiedzi na odwołanie, z ostrożności procesowej, zwracał uwagę organ rentowy.

Mając na uwadze powyższe wskazać należy, że argumentacja przedstawiona w niniejszej sprawie przez organ rentowy, w zakresie możliwości zastosowania art. 133 ust. 1 pkt 2, jest chybiona i nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie Sąd podziela ugruntowane już w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym brak jest normatywnych podstaw do zastosowania w sprawie o wyrównanie deputatu węglowego przepisu art. 133 ust. 1 pkt 2 (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 7 marca 2018 r., III AUa 1256/17, Legalis nr 1788988, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 22 lutego 2019 r., III AUa 1839/18, LEX nr 2669668). Na wstępie odwołać należy się do dyspozycji art. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z art. 3 wskazanej powyżej ustawy świadczenia określone w ustawie obejmują:

- 1) emeryturę;
- 2) rentę z tytułu niezdolności do pracy, w tym rentę szkoleniową;
- 3) rentę rodzinną;
- 4) dodatek pielęgnacyjny;
- 5) dodatek do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej;
- 6) zasiłek pogrzebowy.

Świadczenia te wymienione zostały przez ustawodawcę enumeratywnie a w powyższym katalogu nie zamieszczono deputatu węglowego. Brak jest natomiast podstaw do zastosowania w tym wypadku wykładni rozszerzającej skoro w zamkniętym katalogu ustawowym nie wymieniono wprost przedmiotowego świadczenia. Nie budzi zatem wątpliwości, że ekwiwalent za deputat węglowy stanowi świadczenie zlecone do wypłaty na mocy odrębnych przepisów, tj. art. 74 ust. 5 ustawy o komercjalizacji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 października 2014 r., III AUa 2613/13, Legalis nr 1092931). Ponadto, ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy jest wypłacany z dotacji celowej z budżetu państwa jak również inne świadczenia zlecone ZUS do wypłaty, które mają podobne źródła finansowania, jak np. renta socjalna.

Istotnym jest również, że ustawa o komercjalizacji w rozdziale normującym kwestie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego nie zawiera przepisu analogicznego do art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jak również nie zawiera odesłania do tego przepisu. Jest to zatem kolejny argument przemawiający za okolicznością, iż deputat węglowy, przyznawany na podstawie przepisów ustawy o komercjalizacji, stanowi samodzielne świadczenie, które wyczerpująco zostało uregulowane w przepisach niniejszej ustawy. Również uregulowanie przedmiotowego świadczenia w odrębnym akcie prawnym, świadczy o braku podstaw do posiłkowego zastosowania przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W konsekwencji deputat należy jest za cały okres, począwszy od momentu ziszczenia się ustawowych przesłanek, które uprawniają wnioskodawcę do otrzymywania niniejszego świadczenia.

Ponadto, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 6 lipca 2000 r. (III ZP 9/00, Legalis nr 47692) prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów pobierających emerytury i renty kolejowe jest prawem o charakterze wyjątkowym. (...). Ustawowe źródło prawa do deputatu węglowego dla byłych pracowników (...) nadaje mu charakter szczególny, implikujący twierdzenie, że ani prawo do deputatu węglowego, ani jego rozmiar, nie mogły być odjęte lub zmienione inaczej niż ustawą lub na podstawie ustawy".

Tym samym, wobec szczególnego charakteru ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego, nie ma podstaw prawnych do ograniczenia wypłaty powyższego świadczenia, jeżeli zgodnie z art. 74 ust. 10 ustawy komercjalizacyjnej wnioskodawca nabył do niego prawo z dniem przyznania emerytury, jako dniem ziszczenia się wszystkich przesłanek określonych w ustawie.

Wskazać również należy, że ustawa o komercjalizacji przewiduje wyłącznie jeden przypadek, który ogranicza prawo do otrzymywania deputatu węglowego. Jak stanowi art. 74 ust. 11 ustawy prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty. Tym samym ustawa nie przewiduje innych ograniczeń czasowych związanych z wypłatą świadczenia. Trudno zatem znaleźć racjonalne przesłanki przemawiające za uznaniem, że organ rentowy może w takiej sytuacji sięgnąć po przepisy, które wbrew celom regulacji unormowanej w ustawie o komercjalizacji, ograniczają wypłatę świadczenia do okresu 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem deputatu węglowego.

Należy również wskazać, że skoro deputat węglowy stanowi świadczenie zlecone do wypłaty na mocy odrębnych przepisów, tj. art. 74 ust. 5 ustawy o komercjalizacji, to zastosowanie znajdzie art. 71 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym zakład może wykonywać inne zlecone zadania z dziedziny ubezpieczeń lub zabezpieczenia społecznego. Tym samym w zakresie kwestii proceduralnych dotyczących m.in. trybu wszczęcia postępowania w sprawie czy wydania decyzji administracyjnej stosowanie przepisów niniejszej ustawy znajduje racjonalne uzasadnienie zarówno normatywne jak i celowościowe. Natomiast posiłkowe stosowanie przepisów ustawy emerytalnej, które ma na celu jedynie określenie stosownego trybu postępowania w sprawie, nie może wkraczać w sferę uprawnień materialnoprawnych uprawnionego oraz w tak znaczący sposób ich ograniczać.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy – na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do kolejowego deputatu węglowego za okres od 1 lutego 2014 r. do 31 grudnia 2018 r.

Wyrok został wydany w trybie art. 148¹ § 1 k.p.c.

(-) Sędzia Jolanta Łanowy-Klimek